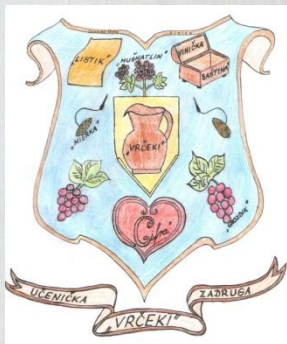

XXIII. smotra učeničkih zadruga Republike Hrvatske

Osnovna škola Vinica

Učenička zadruga „Vrčeki“

Vinička nošnja

Vinica, 2011.

Autori rada:

Gavrić Melani, 7.b

Lazar Rozalija, 7.b

Mentori:

Jambriško Mirjana, dipl. inf .

Županić Marija, prof.

Nešto o nama...

- povijesna sekcija istražuje, čuva i prezentira učenicima škole kao i lokalnoj zajednici bogatstvo viničke baštine
- tradicija zadrugarstva u Osnovnoj školi Vinica seže u pedesete godine 20. stoljeća, a od 2000. godine rad Zadruga je obnovljen djelovanjem keramičarske sekcije
- Zadruga ima šest sekcija: povijesnu, keramičarsku, veziljsku, cvjećarsku, informatičku i licitarsku
- Zadruga redovito sudjeluje na smotrama učeničkog zadrugarstva te postiže zapažene rezultate
- u ovom istraživačkom radu povijesnoj sekciji priključila se i informatička sekcija „Listik“

I nošnja je dio zavičajne baštine

- učenici naše škole, a posebno folklorna sekcija, nastupaju u narodnoj nošnji viničkog kraja

- odlučili smo detaljno proučiti sastavne dijelove viničke nošnje te uvidjeti koje su njezine sličnosti i posebnosti u odnosu na tradicionalne nošnje varaždinskog kraja
- narodna nošnja je odraz kvalitete života, običaja, tradicije, socijalnih prilika, nasljeđa, nacionalnog i vjerskog osjećaja
- trebalo je proći mnogo vremena da se prihvatiti nova – moderna odjeća

Obrazloženje teme

- željeli smo uočiti sve posebnosti viničke narodne nošnje, istražiti odjevne predmete koji su je činili, u kojim se prilikama nosila, po čemu je ona posebna i drugačija od nošnji iz našeg susjedstva, kako se izrađivala, kako se održavala te kada je nestala iz svakodnevne uporabe
- učenike naše škole potičemo na promjenu odnosa prema starini, upoznajemo ih s dijelom svakodnevice njihovih baka i prabaka

- jedan od ciljeva bio je i da ostale sekcije učeničke zadruge motive za izradu svojih proizvoda pronađu upravo u narodnoj nošnji
- Učenička zadruga „Vrčeki“ uspješno se predstavila na Međuzupanijskoj smotri zadruga u školskoj godini 2010./2011. proizvodima ostalih sekcija na temu viničke narodne nošnje

Materijali

- školski digitalni fotoapararat
- školska digitalna kamera
- papir i olovka
- dostupna literatura s temom narodne nošnje

Metode

- razgovor – intervju sa starijim mještanima, tj. kazivačima
- izvanučionička - terenska nastava
- promatranje i fotografiranje prikupljenih dijelova viničke nošnje
- rad na dostupnoj literaturi s temom narodne nošnje
- deskriptivna metoda – opisivanje rezultata istraživanja
- demonstracija i prezentiranje rezultata istraživanja

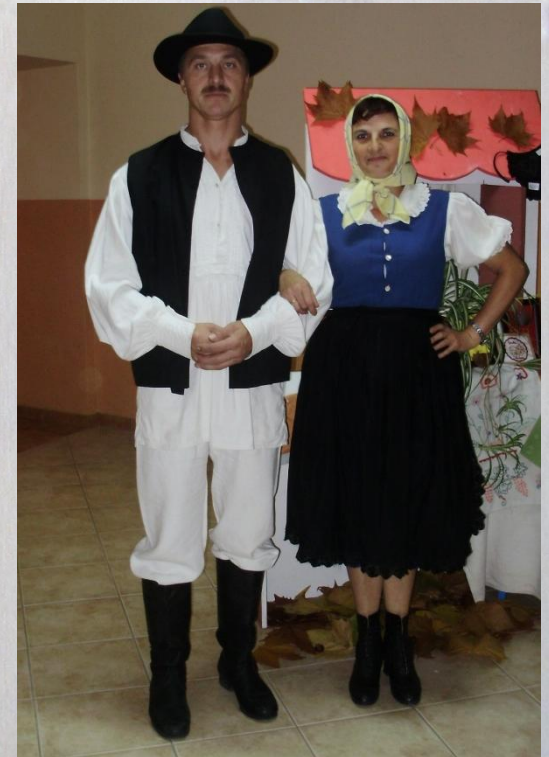
Rezultati

- saznanja o izgledu izvorne viničke nošnje i promjene koje je ona doživjela uslijed društveno – povijesnih prilika u prvoj polovici 20. st.
- rezultati našeg istraživanja poslužili su ostalim sekcijama zadruge za izradu replika nošnje u raznim tehnikama

Vinička nošnja

- pripada kontinentalno – panonskom tipu
- odlikuje se jednostavnošću nekrojenog ruha te bjelinom platna tkanog u kućnoj radinosti
- temeljni dijelovi su izrađeni spajanjem i nabiranjem ravnih ploha domaćeg platna
- u ženskom ruhu vidljiva je veća raznolikost kroja i veza, dok su u muškoj nošnji razlike manje izražene
- postoji obično u dvije verzije:
 - nošnja za radne dane i svečana nošnja

Osnovni dijelovi i obilježja ženske nošnje

Robača – leganica, drukanica

Untrka

Rukavci

Bluza

Fortuf ili šurc

Surka

Bluza na balon

Ruobec

Vunatni ruobec

Harnodlin

Cipele

Osnovni dijelovi i obilježja muške nošnje

- robača
- brgiše
- pruslik
- škrlak
- čizme
- nuće

Vidljive promjene u načinu odijevanja
nastupile su sredinom 20. stoljeća

Baka Draga i u današnje
vrijeme vjerno čuva nošnju

Rasprava

- na varaždinskom području dosad je izdvojeno i obrađeno pet glavnih tipova nošnji:
 - bednjanska
 - maruševečka
 - nošnja okolice Varaždinskih Toplica
 - Ludbrega
 - Nedeljanca
- razlike postoje uglavnom u ženskom odijevanju (u kroju i vezu)
- muška nošnja gotovo je ujednačena na cijelom području
- muškarci su ranije napustili domaće ruho, dok se u ženskom odijevanju postupno uvode kupovne tkanine i kupovna čipka

- pojedine nošnje izrađene su od grubog platna, osobito nošnje Varaždinskih Toplica, Bednje i Maruševca
- nošnje Nedeljanca i Ludbrega izrađene su većim dijelom od kupovne tkanine što je obilježje i viničke nošnje

Odjevni predmeti i detalji ostalih nošnji varaždinskog kraja:

- poculica,
- prsluk – lajbec
- tibetni rubac sa resama
- pojas od sukna, platna ili kože
- nakit – kraluš

Posebnosti viničke nošnje

- vinička ženska nošnja u odnosu na druge nošnje varaždinskog kraja je skromna i jednostavna
- sklad i zahtjevnost izrade njezinih pojedinih dijelova čine ju osobitom
- vez se javlja rijetko i to samo na pojedinim dijelovima, na rukavcima i untrki
- zastupljen je bijeli vez – šlinga
- viničke žene, zbog zauzetosti poljoprivredom i domaćinstvom nisu imale vremena baviti se vezom i ukrašavanjem nošnje

- razlike i sličnosti su vidljive u izgledu robače – leganice, u izradi pregače ili fortufa koji je također vrlo jednostavan, bez ukrasa
- posebnost viničke nošnje su i bijeli, svečani fortufi koje su nosile mladenke, a šivani su od kreptešina
- utjecaj susjedstva vidljiv je i u tome što su neke žene ukrašavale svoje fortufe vezom ili čipkom što nije izvorno vinički

Zaključak

- vinička nošnja u svojim osnovnim dijelovima podudara se s ostalim nošnjama varaždinskog kraja
- jednostavnija je i skromnija, s manje detalja
- u izradi nošnje zastupljen je uglavnom bijeli vez - šlinga
- prepoznatljiva je po načinu nošenja robače i vezanju fortufa koji se vezao s prednje lijeve strane u mašnu
- jednostavnost detalja činila je viničku nošnju u svečanim prilikama otmjenom
- pod utjecajem susjedstva i uporabom modernih materijala nošnja je s vremenom mijenjala izgled i gubila na izvornosti

- nadamo se da će naš rad doprinijeti očuvanju što izvornijeg oblika viničke narodne nošnje
- želimo da izrađene replike nošnje budu što vjernije izvornoj viničkoj nošnji
- proizvodi s temom viničke nošnje privlače pažnju i uspješno se prodaju
- predložili smo ih lokalnoj zajednici kao izvorni vinički suvenir

Kazivači

- Marija Peharda (rođ. 1941. u Gornjem Ladanju)
- Nada Milec (rođ. 1932. u Natkrižovljanu)
- Terezija Lazar (rođ. 1942. u Natkrižovljanu)
- Barica Kapljić (rođ. 1923. u Gornjem Ladanju)
- Elizabeta Šipek (rođ. 1926. u Gornjem Ladanju)
- Ivančić Marija (rođ. 1921. u Gornjem Ladanju)
- Florjanović Marta (rođ. 1939. u Vinici)
- Florjanović Josip (rođ. 1937. u Vinici)
- Pavlović Slava (rođ. 1926. u Vinici)
- Pavlović Mirko (rođ. 1920. u Vinici)
- Marta Krznar (rođ. 1945. u Vinici)

Literatura

- Albus Ljerka, 2001. Narodne nošnje iz Županije varaždinske, EuroCity 3: 40-41.
- Albus Ljerka, 1985. Narodna nošnja varaždinskog kraja, Godišnjak Gradskog muzeja Varaždin 7: 191-205
- Kašpar Libuše, 1981. Nošnja varaždinskog kraja, Varaždinski zbornik: 421-427.
- Albus Ljerka, 1994. Neki primjeri zimskih odjevnih predmeta iz fundusa etnografskog odjela Gradskog muzeja Varaždin, Muzejski vjesnik 17: 47-50.
- Albus Ljerka, 2008. Narodna nošnja vidovečkog kraja, katalog izložbe održane u GMV, Gradski muzej Varaždin, Varaždin
- Albus Ljerka, 1997. Tradicijsko rukotvorstvo varaždinskog područja, Tradicijski obrti i rukotvorstvo – entitet hrvatske narodne baštine: 36-39.